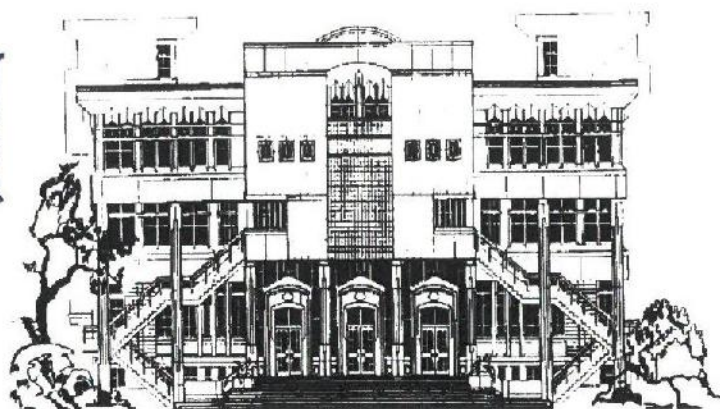

BIBLION

*Habent
sua fata
libelli*

Revista
Bibliotecii Județene
«Ioan N. Roman» Constanța

BIBLIOTECA – O REALITATE ÎN VIAȚA PERSONAJULUI LITERAR

Dr. Corina-Mihaela Apostoleanu
Manager, Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”
Constanța

Acum mulți ani, am gândit și am scris un text despre relația dintre personajele literare și lecturile lor. Biblioteca tradițională, așa cum o știm, cea a cărților, viețuia în spațiul public și în case. S-au schimbat mult instituțiile bibliotecare și au rămas în gândurile noastre lecturile personajelor din cărți, ca un frumos dar pe care literatura continuă să ni-l facă.

Iată, în cele ce urmează, cum „prietenele noastre cărțile” (vorba lui George Călinescu) creează puntea dintre realitate și ficțiune*:

Pentru cea mai mare parte a cititorilor, literatura apare ca transfigurare a realului, lume creată și ordonată după legi proprii, în care imaginarul pretinde locul privilegiat.

În genul epic și dramatic, personajul este cel care populează o astfel de lume. Aproape imediat, se pune întrebarea după ce legi trăiește cest personaj, pe care, printr-o convenție, încetăm în acest moment să-l considerăm o abstracțiune. Modelându-l, scriitorul e nevoit să-i ofere o existență.

În „Prietenele noastre, cărțile”, conferință din 1945, G. Călinescu tăia fragila punte dintre realitate și carte, arătând: „Nu există practic divorț între carte și viață căci cei care nu știu să citească slova cărții citesc cartea vieții, iară noi, intelectualii, trăim viața cărții”. Regula odată acceptată, nu se poate

ignora afirmația lui Salvatore Battaglia care arată că „personajele sunt vii în fața scriitorului, acesta nefăcând nimic altceva decât să urmeze, cuvânt cu cuvânt, gest cu gest, tot ce îi propun ele”.

Roland Barthes merge mai departe, vorbind de obiectele din cărți care sunt făcute pentru a exista și chiar a juca un rol important în viața personajului. „Toată arta autorului e de a da obiectului o existență și de a-i lua posibilitatea de a fi ceva”. Acest obiect își capătă dreptul deci nu numai de a decora, dar de a influența existențe. Scriitorii moderni - și Barthos îi numește pe Allain Robbe-Grillet și Michel Butor - depășesc condiția clasică a obiectului în slujba personajului, ajungând să dea lucrului importanța hotărâtoare.

Realul își trimite mesageri în lumea ficțiunii prin obiecte. Biblioteca ar putea fi și ea un astfel de mesager. Nu doar ca o mobilă într-un peisaj interior, cu mai mult sau mai puțin rafinament, ci ca existență. În multe cazuri, scriitorul nu ignoră nici lemnul prețios

* Apostoleanu, Corina-Mihaela, „Biblioteca - o realitate în viața personajului literar.” În: *Comunicări și referate de bibliologie*, Asociația Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice din România. Filiala Constanța. Biblioteca Județeană Constanța, Constanța, 1992, pp. 200-201

din care e confecționată, nici efectul pe care ea îl are asupra privitorului. Prezența ei obligă la explorarea ei.

Remarca cea mai la îndemână ar fi că lecturile scriitorului se suprapun celor ale personajului. Autorul umple biblioteca lui cu cărți care îi sunt apropiate. De ce n-am admite și contrariul. Am putea imagina, astfel, că personajul își alege propriile lecturi în funcție de preferințe sau de ce e la modă. Scăpat de sub privirea omniscientă a scriitorului, el își permite luxul de a-și ordona singur propriul univers de lectură. Lucrul acesta ar fi cu atât mai posibil cu cât personajul își ia libertatea – în scrierile cele mai moderne – de a refuza autoritatea autorială, încercând să se autoanalizeze și chiar a se substitui celui care i-a dat viață. Evoluția de la persoană la personaj îi permite acest lucru.

Dând atât de mare libertate personajului său, ca existență ontologică, scriitorul modern ar păți ca americanul Woody Allen care, într-o celebră nuvelă, constată, nu fără uimire, că Flaubert pierde controlul asupra doamnei Bovary, aceasta permițându-și să se plimbe liber prin New York, să se îndrăgostească de profesorul de literatură, spre disperarea studenților, care o caută de multe ori zadarnic între paginile cărții...

ENCICLOPEDIA DE PRESĂ A DOBROGEI 1878-1944*

Constantin CHERAMIDOGLU

Pornind de la realitățile vremii sale, în anul 1926, ziaristul Jack Paleologu definea ziaristul de provincie astfel: „gazetarul de provincie este individul care – dacă nu are și vre-o altă ocupație hrănitore – de cele mai multe ori, nu face gazetărie și trăiește cum dă Dumnezeu, în veșnica așteptare a ziarului serios și suficient comandat care i-ar oferi – odată și odată – prilejul de a munci, de a se valorifica, asigurându-i – și lui, odată pentru totdeauna – pâinea cea de toate zilele”¹.

Fără îndoială că a existat întotdeauna un complex al ziaristilor de provincie și cei din Dobrogea nu aveau cum să facă excepție. Dobrogea fusese chemată la viața modernă mai târziu decât alte zone ale țării, iar tradițiile ei culturale erau plăpânde, încă, la 1878. Nici ziaristi adevărați nu erau mulți pe aici, astfel că primele publicații au aparținut tipografilor ce își așezaseră stabilimentele la Sulina și Tulcea. Mai întâi, la Sulina, unde G. Avgherinos adusese, din 1871, o mașină de tipărit tip „Boston”, de la Leipzig, și scotea apoi publicațiile „Stravopodis” (1875-1882) și „Dunavis” (1885-1888), în limba greacă, dar și „Gazeta Sulinei” (1905), în limba română². Prima publicație în limba română („Steaua Dobrogei”) a apărut, la Tulcea, în anul 1879, fiind condusă de Basile Brănișteanu, ziarist venit din stânga Dunării. La Constanța, primul ziar de care avem cunoștință este „Farul Constanței”, având

însă caracter de publicație oficială a administrației locale, tipărit la prima tipografie din oraș, a lui Pericle Pastemalgioglu. Cel recunoscut ca primul ziar românesc apărut la Constanța a fost publicația condusă de Petre Grigorescu, ce a apărut în perioada anilor 1891-1904, sub numele „Constanța”, un ziar cu adevărat implicat în problemele comunității locale, ceea ce îl făcea important atunci, dar îl transformă într-o însemnată sursă documentară pentru cercetătorul de astăzi.

Ziaristii dobrogeni erau, în cea mai mare parte, veniți din diferite părți ale țării, ca mulți dintre cititorii lor, de altfel, și aceasta nu avea cum să nu influențeze stilul lor publicistic. Unii erau din Moldova (precum Brănișteanu, de care aminteam mai sus, sau I.N. Roman), alții din Transilvania (precum Dimitrie Cruțiu-Delasăliște sau Petre Grigorescu), dar alții erau dobrogeni mai vechi (precum Constantin Sarry), fie ei români, greci, bulgari sau evrei. Fiecare venea cu bagajul său cultural, cu tradițiile mediului în care se formase, alții au căutat să-și desăvârșesc pregătirea profesională prin cursuri urmate la școli înalte, la Paris (cum a făcut N. Sever-Cărpinișanu), dar toți reprezentau, de fapt, publicul căruia i se adresau, format, la rândul său, din români mai vechi sau mai noi pe care atribuțiile profesionale îi aduseseră pe tărâmul dobrogean. Chiar dacă, la un

moment dat, unele publicații au încercat să sprijine mai mult o parte a acestor locuitori (cum a fost cazul cu „Sentinela Dobrogei”, ce căuta să slujească drepturile românilor ardeleni așezați în Dobrogea), sau altele, au dorit să individualizeze publicul dobrogean, până la ideea unui partid dobrogean (cum a dorit „Dobrogea Jună”), realitățile vieții cotidiene, aceleași pentru toți, nu le-au permis îndepărtarea de la rolul principal al unei prese adevărate: informarea publicului cititor, sprijinirea intereselor comune ale tuturor cetățenilor de aici, în consonanță cu cele ale celorlalți locuitori ai patriei comune.

Presa dobrogeană a trăit toate etapele evoluției istorice și sociale a ținutului dintre Dunăre și Mare, a suferit, împreună cu locuitorii dobrogeni, dramele ocupației străine, ale cenzurii din vremea stării de asediu, dar și crizele economice ce au dus la dispariția unor publicații. A luptat alături de politicienii vremii pentru obținerea drepturilor democratice ale locuitorilor de aici, dar și pentru atragerea atenției guvernanților spre problemele specifice zonei; a criticat abuzurile administrației locale, dar i-a lăudat pe cei care sau străduit să ridice nivelul de trai al dobrogenilor. A găzduit, în paginile ziarelor, încercările literare ale tinerilor intelectuali dobrogeni, dar a publicat pe larg și contribuțiile unor voci autentice, consacrate, ale literaturii române, spre a crea emulația pe care vremurile o cereau.

Cotidianul „Marea Neagră” publica, în anul 1923, un articol consacrat rolului presei în societate. Apreciind importanța presei în formarea și educarea societății, autorul ce semna cu pseudonimul „Calofir” scria: „Această putere covârșitoare în viața unui stat modern, neglijată la noi, sau limitată

cel mult la jocul și interesul politic de partid, începe să-și scuture tutelajul ce îi cenzura manifestarea și prin evoluția timpului, tinde spre adevărul ei țel”. Adăuga apoi: „în societățile înapoiate, presa înlocuiește școala, căci nu oricine dispune, ori poate urma la învățătură, dar oricine, în câteva minute libere, cercetează o gazetă. De la cel mai mic copil până la cel mai mare om de stat se adapă la izvorul presei. Dacă pentru cultură, prin noutățile de orice ordin, este purtătoare de lumină, prin înfierarea abuzurilor, presa are rolul de moralizatoare, de educatoare a societății”³.

În egală măsură, mizeria socială, patimile politice, delațiunile și calomniile și-au făcut loc și ele în paginile presei dobrogene, iar ziariștii profesioniști au fost primii care au încercat să lupte pentru limitarea fenomenului, accentuat după anul 1919. Vremurile tulburi au scos întotdeauna la suprafață aspectele negative ale firii umane, iar presa dobrogeană nu a scăpat nici ea de acest flagel. Nostalgia vremurilor trecute îl făcea pe Al. D. Doinaru să exclame, la începutul anului 1935: „Unde-i viața gazetărească de altădată, unde-s ziarele locale, excelentele gazete conștănțene, mândre de buna lor calitate, de originalitatea lor, gazete ce nimic comun n-aveau cu obișnuitele apariții provinciale?”. Și tot el nota apoi sceptic: „Nu se mai poate face gazetărie la Constanța. Un adevăr trist, dar totuși acesta este adevărul. Oameni de presă, care lungi decenii au contribuit la menținerea unei ziaristici românești în Dobrogea cosmopolită, care au cheltuit vlagă și averi întru editarea organelor de opinie, se văd astăzi ruinați, desnădăjduiți de starea actuală. Criza ultimilor ani, lipsa de concurs publicului, neînțelegerea din partea

oficialității, toate acestea au contribuit la dezastrul presei locale”⁴.

Ziarele trebuie văzute nu doar ca sursă de informații pentru istorici, dar și din punctul de vedere al puterii lor de a influența evoluția societății sau de a provoca unele evenimente politice sau sociale. Ele sunt o oglindă a societății din vremea lor și, studiindu-le, ne apropiem acele timpuri, înțelegem mai bine societatea de atunci, nevoile și dorințele locuitorilor dobrogeni, sentimentele lor, modul cum percepeau lumea, răul și binele, frumosul și urâtul, moralul și imoralul.

Apoi, trebuie analizat și ce gândeau cititorii lor despre ziarele timpului, cum le apreciau, în ce măsură le considerau demne de încredere. Ca și acum, și în vremurile vechi, ziariștii nu aveau, de cele mai multe ori, timpul suficient pentru a se documenta temeinic, și multe știri s-au dovedit a nu fi corect interpretate sau prezentate. Bineînțeles, intervenea și subiectivismul jurnalistului, sau interesele de partid, chiar dacă acestea nu erau declarate deschis. La rândul lor, ziariștii dobrogeni vor fi, probabil, mai bine cunoscuți și activitatea lor profesională analizată temeinic; vom vedea legătura lor cu publicul cititor, dar și relațiile din cadrul breslei jurnaliștilor, deschiderea spre nou, cunoașterea limbilor străine sau locale, curiozitatea, spiritul neliniștit sau plafonarea lor, la un moment dat. Cu acest volum la îndemână [„Enciclopedia de presă a Dobrogei. 1878 – 1944”], cercetătorii din diverse domenii vor putea să acceseze, în cunoștință de cauză, presa veche dobrogeană, pășind astfel spre noi câmpuri ale cunoașterii. Chiar rolul presei vechi în diversele ramuri ale cercetării poate constitui subiectul unor

studii. Ne gândim, însă, la o istorie a presei dobrogene amănunțită, care să evalueze impactul acesteia în societatea dobrogeană, dar să urmărească și o comparație cu presa de provincie din alte zone, sau chiar cu cea centrală. Ar trebui, poate, cercetate relațiile dintre lumea politică sau economică și lumea presei, rivalitatea dintre redactori sau chiar dintre gazetele lor, rentabilitatea lor economică, accesibilitatea presei în cele mai îndepărtate colțuri ale Dobrogei sau în diversele categorii socio-profesionale. Studii viitoare ne-ar putea ajuta să înțelegem în ce măsură presa dobrogeană a timpului a corespuns nevoilor sociale, a mulțumit cititorii sau i-a ajutat în integrarea lor socială și politică. Nu în ultimul rând, vrem să vedem care era locul presei dobrogene în presa de provincie a României anterioare anului 1948, legăturile cu alte zone, similitudinile și diferențele, după cum ar fi interesant să vedem percepția despre lumea din afara țării, raportarea presei locale la problemele europene sau balcanice.

Se pot analiza, apoi, genurile jurnalistice și folosirea lor în epocă. Să vedem ce editorialiști s-au remarcat, când au apărut interviurile sau reportajele, când s-au publicat primele fotografii sau schițele etc. Să nu uităm de stilul și limbajul jurnaliștilor, de pregătirea și experiența lor profesională. Tot în presa dobrogeană pot fi întâlniți, cu articole, și oameni din alte profesii, ce încercau să se exprime și în scris, după cum, pe lângă dobrogenii cunoscuți cu legături în gazetăria locală, apar și nume consacrate de la București, sau din alte centre de provincie. Alții pot fi interesați de publicitatea prin presă și efectul reclamelor comerciale, după cum ar trebui să aflăm câte ceva despre tirajul ziarelor sau chiar despre publicul cititor al vremii.

Sub umbrela largă a „presei dobrogene” se ascund, însă, nu numai gazetele locale, ci și publicațiile periodice ale unor școli și licee dobrogene, (Anuarele Liceelor Mircea cel Bătrân, al celui de fete din Constanța, al celui comercial din Constanța, dar și al celui din Tulcea), ale unor asociații profesionale (precum Buletinul Societății de medicină veterinară, sau al Asociației Corpului Didactic primar etc.), cum și publicațiile oficiale ale primăriilor din Constanța și Tulcea, bugetele acestora, precum și multe alte publicații cu un important rol în viața provinciei dintre Dunăre și Mare. Viața culturală și religioasă a vremii se regăsește și ea în publicațiile timpului, așa cum sunt ele inventariate în lucrarea de față, și nu se va putea scrie despre arta și literatura dobrogeană, despre fenomenul religios în societatea timpului, fără a se face apel la publicații precum „Revista dobrogeană”, „Pontice”,

„Arta și frumosul” sau „Pâinea vieții”, „Tomisul” etc.

Marele ziarist Pamfil Șeicaru nota, în legătură cu importanța viitoare a presei, următoarele: „Gazetarul poate fi socotit ca un ajutor al istoricului de mâine, el colecționează cu febrilitate faptele cărora le dă și interpretarea ambiantei spirituale din momentul în care s-au produs. Recenzia unei cărți, o cronică dramatică sau plastică sunt sigure indicații ale gustului, ale nivelului estetic al publicului. De aceea, gazetarul poate fi considerat și ca un indicator al stărilor de spirit, un rezumător al atmosferei în care s-au produs evenimentele. În scrisul lui palpită sensul evenimentelor la care participă, în vârtejul cărora este prins prin chiar impetuoasa lor interpretare”⁵.

Se deschid, prin cartea de față, perspective largi muncii de cercetare și acesta este cel mai mare câștig adus de strădania autoarelor de la Biblioteca Județeană „I.N. Roman” din Constanța, pentru care trebuie să le mulțumim. Corina-Mihaela Apostoleanu, Angela - Anca Dobre și Luminița Stelian își dovedesc astfel devotamentul față de nobila lor profesie.

* *Cuvânt înainte* în volumul: Apostoleanu, Corina-Mihaela; Stelian, Luminița; Dobre, Angela-Anca, *Enciclopedia de presă a Dobrogei. 1878-1944*. Editura Ex Ponto, Constanța, 2020, pp. 7-11.

¹ Jack Paleologu, *Gazetarul de provincie*, în „Almanahul presei române din Ardeal și Banat pe anul 1928”, p. 78.

² Ioana Marinache, *125 de ani de presă tulceană - Steaua Dobrogei (1879)*, în „Steaua Dobrogei”, Serie nouă, an VII, nr. 23-26 din iulie 2005, p. 116.

³ „Marea Neagră”, nr. 87 din 21 decembrie 1923, p. 2.

⁴ Al. Doinaru, *Ziare și ziariști*, în „Ziua”, nr. 942 din 24 ianuarie 1935, p. 1.

⁵ Pamfil Șeicaru, *Istoria presei*, București, Ed. Paralela 45, 2007, p. 135.

ENCICLOPEDIA DE PRESĂ A DOBROGEI 1878-1944

UN VOLUM DOCUMENT

Constanța CĂLINESCU

venim în față o carte de un imens interes documentar, o cercetare complexă, ridicată la o înaltă cotă informațională. Dacă am eticheta această lucrare, dacă i-am găsi un subtitlu, o singură caracterizare ar fi insuficientă, pentru că ea este, în același timp, monografie, istorie, referință informațională, studiu. Fiecare lucrare editată de Bibliotecă este ca o datorie față de istoria Dobrogei. Fiecare cercetare așezată sub lumina tiparului este o valoare documentată, este un crez al neuitării.

Autoarele – Corina-Mihaela Apostoleanu, Luminița Stelian și Angela-Anca Dobre – sunt voci afirmate în sfera editorială. Au reinventat teme uitate de timp: reviste dobrogene, personalități cu activitate remarcabilă. Enciclopedia de față cuprinde referințe despre periodicele editate între 1878 și 1944, într-o structură impecabil gândită de autoare: titlu, responsabilitate editorială, modificări survenite pe parcursul apariției, preț, articol-program, colaboratori, aprecieri apărute în alte surse. În acest fel, presa a devenit – așa cum au numit-o cercetătoarele – „un barometru al teritoriului dobrogean, al istoriei sale”.

Volumul apărut este o operă reprezentativă pentru presa națională, pentru istoria tiparului românesc, pentru resursele informaționale privind viața unui ținut al țării, din punct de vedere geografic, istoric, literar, științific.

El deschide o largă perspectivă cercetătorilor interesați de cultură, de preocupări jurnalistice, de

dinamica istorică a societății, mai ales că acest volum netezește parcurgerea unui drum de dificultate documentară.

Meritul demersului întreprins este descoperirea resortului științific al domeniului cercetat, fapt evident în relatarea ariei tematice a fiecărui periodic. În studiul semnat de Luminița Stelian, se trec în revistă marile teme ale jurnalismului dobrogean, până la Primul Război Mondial, distingându-se opiniile privind colonizarea Dobrogei, construcțiile și infrastructura teritoriului.

Aria de cercetare este complex reprezentată, unghiul de abordare este explicit, analiza întreprinsă este specifică fiecărui periodic. Referințele despre fiecare titlu consemnat completează substanța

informațională și îi trimite pe cei interesați către alte detalii.

Sunt convinsă că această Enciclopedie constituie un model pentru cei care vor aborda o lucrare asemănătoare.

În aria tematică a jurnalismului dobrogean, au fost incluse și preocupările etniilor, conturându-se astfel, configurația demografică a Dobrogei: albanezi, bulgari, evrei, germani, italieni, turco-tătari.

Presa în Dobrogea, așa cum reiese din Enciclopedie, a avut condeie de valoare, a avut personalități din diferite domenii de activitate, cu convingeri ferme, cu solide contribuții la dezvoltarea de ansamblu a ținutului în care trăim.

Presa dobrogeană a surprins activitatea febrilă desfășurată în teritoriu în perioada cercetată (1878 – 1944). Curba presei a cunoscut perioade de avânt și, uneori, de descreștere, dar esența a fost aceeași: o investigație cuprinzătoare, prin studii științifice, socio-economice, politice și culturale.

Recunoaștem, în volumul enciclopedic editat, accentul implicativ al autoarelor: au semnat un volum care se distinge prin importanță, care reprojecțiază coordonatele unui timp trecut, făcându-l și astăzi vibrant.

* *Enciclopedia de presă a Dobrogei. 1878-1944.* Corina-Mihaela Apostoleanu, Luminița Stelian, Angela-Anca Dobre. Constanța, Ex Ponto, 2020.

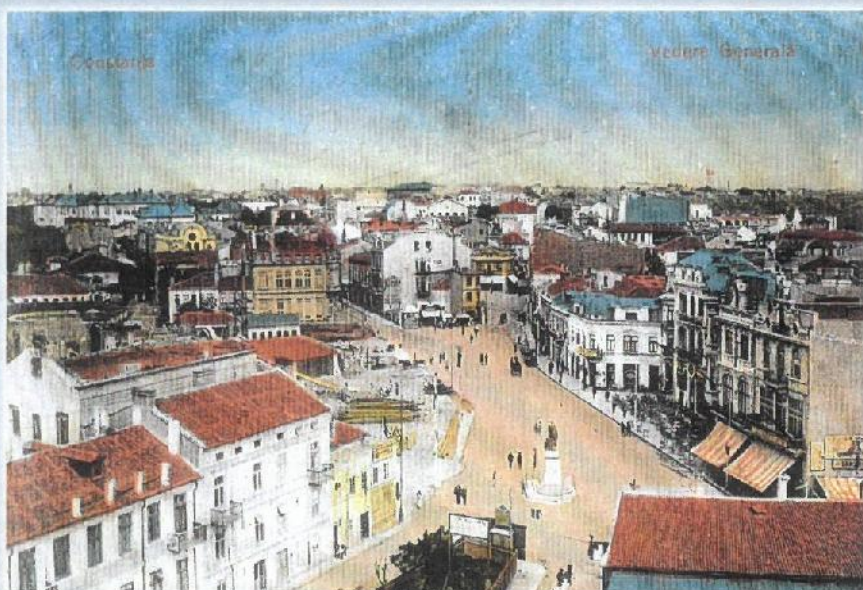
CONSTANȚA DE ACUM UN VEAC ÎN MEMORIILE UNOR MARCANTE PERSONALITĂȚI CULTURALE ROMÂNE ALE EPOCII

Andreea BUȘE

(continuare din nr. anterior)

Afirmația că, după patru secole și jumătate de dominație otomană, revenirea Dobrogei la România, în urma Războiului de Independență din 1877-1878, a reprezentat începutul unei adevărate renașteri în multiple domenii, este valabilă, cu precădere, pentru Constanța, menită, în noile condiții, să fie poarta țării spre lume. Demn de menționat este entuziasmul cu care locuitorii au întâmpinat acest eveniment. Trupele și autoritățile române sosesc la Constanța în 23 noiembrie 1878, fiind primite de localnici cu „strigăte de entuziasm”, cu „casele și balcoanele împodobite cu steaguri tricolore, covoare și ghirlande de verdeață”. La intrarea în vechea agoră tomitană, care se va numi Piața Independenței (actuala Piața Ovidiu), era un arc de triumf. „La lăsarea serii – nota corespondentul ziarului bucureștean *Pressa* – toată populațiunea a luat parte [la serbări – n.a.], iluminățiunea de ast-noapte a fost splendidă, credeam a fi la București, în zilele de sărbători naționale”¹.

Sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX reprezintă în istoria Constanței o epocă de excepție tocmai pentru că a fost o epocă de speranță. Și poate că nicidecum în alte vremuri nu s-a păstrat un atât de frumos echilibru între vechi și nou, între tradiție și modernitate. Sintagme ca „fin de siècle”, „la belle époque” sau „epoca 1900” desemnează în istoria culturii și civilizației europene acest moment de fascinantă originalitate.

Referindu-ne la viața literară euxină de acum un veac, trebuie să amintim și popasul constănțean al poezilor **Ion Minulescu** și **Dimitrie Anghel**, sosiți în orașul pontic în 1906, ca slujbași publici în administrația locală. La Constanța, unde marea însăși constituia un spațiu liric, cei doi

PORTRETUL CELLEI SERGHI
Autor: Magdalena Rădulescu
Muzeul de Artă Constanța

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU -
Portret și autograf

Foto:
ORAȘUL CONSTANȚA, 1920
PIAȚA OVIDIU ȘI PRIMĂRIA (MUZEUL
DE ISTORIE) ÎN CONSTRUCȚIE

Colecția de Iconografie a
Bibliotecii Județene
„Ioan N. Roman” Constanța

mari poeți, având în comun nu numai talentul, ci și sărăcia, au legat o frumoasă prietenie. Claudia Millian, soția lui Ion Minulescu, își amintește: „Apropierea dintre ei se născuse din afinități poetice, din aceleași atitudini estetice și din viața comună, pe care amândoi au dus-o la Constanța, unde, la începutul tinereții lui Minu, lucrau într-un serviciu public condus de un alt bun prieten, Iancu Păulescu. La Constanța, singurătatea, marea, visele, cei doi poeți și le trăiau laolaltă, nu ca într-un exil dureros, de unde au plecat în lume Tristele, ci ca un popas binefăcător pentru poezie și prietenie”². Cei doi fac adesea plimbări pe țărmul Pontului, în port, prin mahalaua cosmopolită a milenarului oraș, cu buzunarele goale și cu gândurile aiurea, spre țărmuri fantastice: „Noi stam locului – mărturisea Dimitrie Anghel – și nu călătoream decât cu fantezia; rămâneam ținuiți pe marginea cheiului trist de unde se deschidea infinitul mării, ca doi albatroși cu aripile tăiate”³.

Ambii erau fascinați de panorama insolită a portului Constanța, cu sute de vase, unele cu pânze, ca în vremurile de altădată. „Sosesc corăbiile / Vino, / Să le vedem cum intră-n port...” scria nostalgic Minulescu, iar Dimitrie Anghel încerca să reconstituie atmosfera schelei tomitane, prin tușe de o aleasă expresivitate: „Și peste tot mișcarea cobolzilor pe schele; / Se-nalță mâini trudite spre cer, cu sarcini grele, / Grăbesc pe punți, și-n urma acestor fețe pale, / Un lung miros de smoală, de flori, de portocale, / De țări de mult văzute ca-n vis odinioară, / Se-mprăstie-n tot portul și stau până-deseară / Când farul își aprinde lumina sub pleoape / Și pare-n întuneric un Crist umblând pe ape...”.

Ion Minulescu, despre care Tudor Vianu spunea

că, prin lirica sa, a făcut să pătrundă în poezia românească inefabila tematică a mării, va rămâne un constant prieten al Thalasei. Petrece numeroase vacanțe pe litoral și organizează, la Constanța, împreună cu scriitorul Ion Marin Sadoveanu, șezători literare ale cenaclului „Poesis”. Fiica poetului, plasticiana Mioara Minulescu, mărturisea, peste vreme: „La Constanța, ne opream pe promenada de la bulevard și părinții mei priveau, în larg, vapoarele care intrau și ieșeau din port în mugetul sirenelor care parcă-și răspundeau una alteia („Porniră cele trei corăbii... / Spre care țărm le-o duce vântul? / Ce porturi tainice / Ascunse cercetătoarelor priviri / Se vor vedea sosind mânate de dorul tristei pribegii...”)⁴.

Atât în tinerețea petrecută în urbea marină, cât și la maturitatea voiajelor estivale, când drumul spre Balci însemna popasul obligatoriu la Constanța, Minulescu obișnuia să colinde străzile și, adeseori, „întârzia în fața statuii lui Ovidiu, așezată în mijlocul pieții, având în spate fațada primăriei [actuala clădire a Muzeului de Istorie – n.a.], al cărei stil românesc nu-l prea încânta. Ar fi vrut ca bronzul poetului exilat să se fi proiectat pe albastrul mării, pe unde traversau triremele Pontul Euxin în vremea nefericitului poet”⁵.

Printre cele mai de seamă personalități născute la Constanța, se numără și scriitoarea **Cella Serghi**. Născută la 22 octombrie 1907, într-o familie

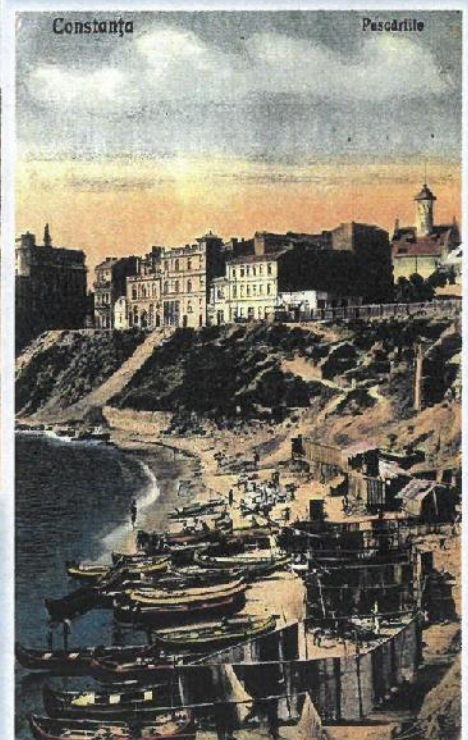

Foto:

ORAȘUL CONSTANȚA, 1920. Bulevardul și terasa Cazinoului

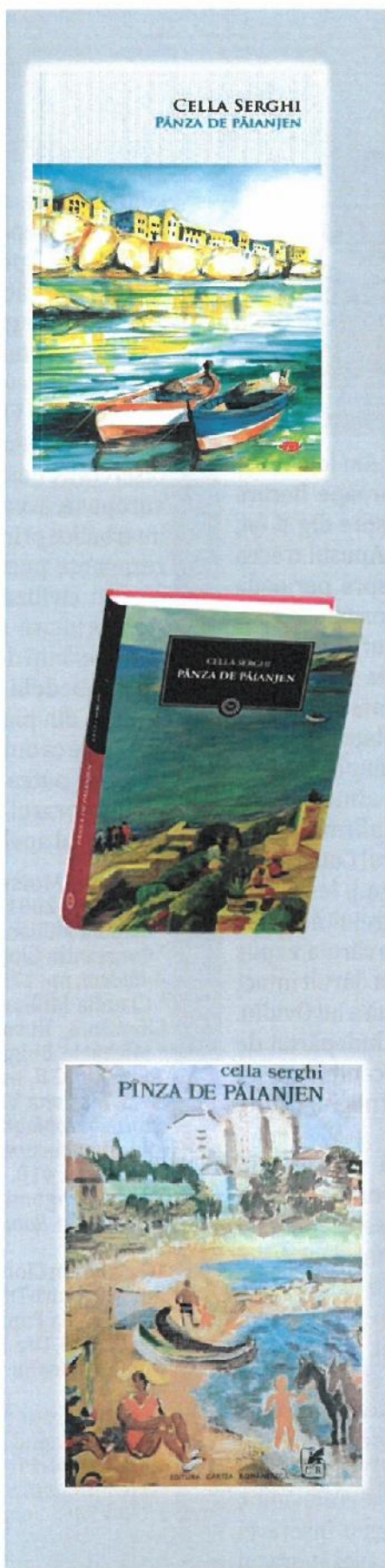
Foto:

ORAȘUL CONSTANȚA, 1930. Pescăriile

Colecția de Iconografie a Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța

de vechi dobrogeni, Cella Marcoff, cunoscută sub pseudonimul Cella Serghi, după numele bunicului Serghi Marcoff, de origine bulgară, va rămâne atașată toată viața de farmecul ținutului natal, așa cum, de altfel, mărturisește: „M-am născut la Constanța, într-o casă de pe strada Mării [la doi pași de vila numismatului Mihail Șutu – n.a.], și prezența mării a avut o influență deosebit de puternică asupra copilăriei mele. Despărțirea de mare, din cauza refugiului, a fost un șoc care a lăsat urme adânci. M-a urmărit nostalgia mării, dorul de mare mi-a îndurerat copilăria. «Pânza de păianjen» – în mare măsură autobiografică – e plină de ecourile mării, de amărăciunea acelei despărțiri. Chiar mai târziu, în fața ei, cântam marea copilăriei mele. Bunicul meu, ceasornicar, era pasionat de descoperirile care se făceau la Constanța cu prilejul săpăturilor și mi-a transmis dragostea lui pentru cioburi, ulcele, sticlute, figurine și tot felul de obiecte din antichitate, pe care le căuta și le strângea. Tare aș fi vrut să mă joc cu ele, dar n-aveam voie decât să le mângâi sub privirea lui aspră”⁶. Scriitoarea va continua să evoce marea, „o prezență vie și o prezență de vis. Mișcarea ei neconținută, valurile care se izbeau cu disperare de stânci și toate acele schimbări de culoare, de la verdele jadului la albastru de cobalt, nisipul, aur încins, diminețile triumfătoare de la Mamaia, Cazinoul și, în centru, statuia lui Ovidiu, iar la câțiva pași, pe strada Traian, dugheana bunicului, ticsită de ulcele de lut ars, opaițe, amfore, sticlute irizate, figurine ciobite, descoperite în săpăturile străvechiului Tomis, totul era făcut să incite, să neliniștească, să tulbure, să șlefuiască sufletul unui copil”⁷. Familia Marcoff locuiește în Constanța până în 1916, refugiindu-se, în timpul războiului,

la Brăila, apoi la București. Clasele primare începute la Constanța sunt continuate în orașele în care familia se stabilește.

Ca semn al iubirii depline pentru orașul în care s-a născut, Cella Serghi a ținut să consfințească legătura cu Muzeul de Artă Constanța, donând instituției lucrări care îi perpetuează numele: „În 1985-1986, Cella Serghi a făcut două donații muzeului nostru. Ea nu avea copii și adunase lucrări cumpărate sau primite cadou de la prietenii ei artiști. Avea o casă plină ochi de sus până jos cu lucrări de artă. Am fost în mai multe rânduri la ea acasă și am selectat împreună lucrările care sunt donate de scriitoare muzeului nostru. Pe urmă, a și venit în două rânduri aici, la inaugurarea donației, și era emoționată pentru că era destul de în vârstă și nu mai fusese de mult la Constanța. S-a plimbat pe străduțele care îi aminteau de copilărie. Mi-a spus de acel mic magazin al bunicului”⁸, rememorează directorul Muzeului de Artă din Constanța, Doina Păuleanu. Scriitoarea a donat și Muzeului de Istorie Națională și Arheologie din Constanța cărți și fotografii cu autograf. Din interviurile acordate, este bine știut că ea voia să rămână în istoria literară prin poza ei de tinerețe și prin portretul făcut de Magdalena Rădulescu, „Portret Cella Serghi” – ulei pe pânză, pe care multă lume îl folosește și îl reproduce, ignorând numele pictoriței, de parcă poza Cellei Serghi ar fi de la sine înțeles... un tablou! Lucrarea se află în colecția permanentă a Muzeului de Artă Constanța.

Prozatoarea **Hortensia Papadat-Bengescu** și-a petrecut și ea mai bine de un deceniu din viață, între 1921 și 1932, la malul mării, unde soțul său, Nicolae Papadat, a fost numit consilier la Curtea de Apel Constanța. Despre

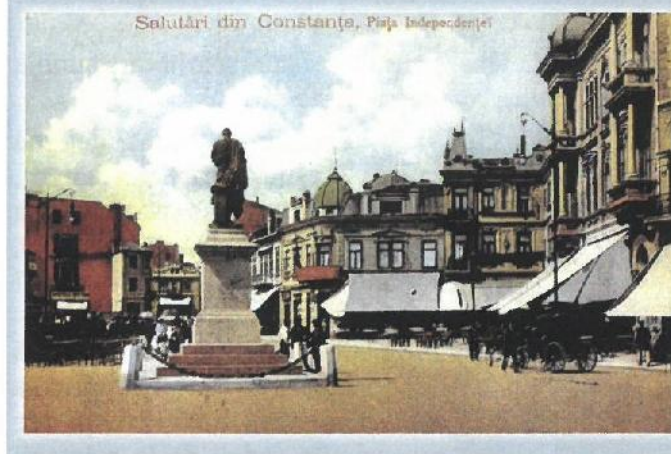

Foto:

CONSTANȚA, 1908. Piața Independenței, astăzi Piața Ovidiu

perioada euxină, scriitoarea notează: „Am locuit ani mulți și buni în orașul Constanța. Aproape fiecare zi la un ceas al ei mă purta spre port, spre dig și far, spre mare, ca spre un minunat oficiu. Apusul trecea incendiul lui prin nuanță unică”⁹. Despre perioada petrecută la Constanța, există puține informații scrise. Acest lucru se datorează, în mare măsură, puținelor relații de prietenie pe care prozatoarea le-a stabilit cu localnicii. Preocupată de activitatea literară, Hortensia Papadat-Bengescu a evitat viața mondenă a Constanței de atunci, „mămuțărâită după codurile occidentale” și caracterizată „printr-o atmosferă de stupid formalism”, după cum ea însăși afirma.

Se simte, însă, minunat în centrul Constanței, îi place „piața largă [piața Ovidiu – n.a.], lespezită, luminoasă, plină de șgomot și mișcare, strejuită dintr-o parte de Palatul Municipiului la intrarea căruia, expus vederii, stă un sarcofag roman, proaspăt dăruit intact de pământul latinității, iată nobilă statuă a lui Ovidiu. Pe vremuri, poet și curtean disgrațiat, îndepărtat de civilizația Romei, gândul lui întristat a scandat vre-un blestem acestor locuri bătute de vânturi negre, locuite de oameni primitivi, străini.

Iată-l acum după o milenară călătorie în timp, reîntors – dar nu în exil – Guvernator solemn al acelorași maluri, descoperind frumusețea măreață a aceluiași Cap stâncos, stăpân pe orizontul imperial al celei mai despotice, dar și celei mai vii dintre Mări. Statua lui armonioasă în proporții și-a înmlădiat mișcarea, și-a îndulcit chipul și gândul, și-a aplecat urechia la graiul familiar, consimte a sta în miezul viu al mulțimii, s-a împăcat cu destinul care l-a redat civilizației latine. Poetul Ovidiu e satisfăcut de mersul Istoriei”¹⁰. În 1925, Hortensia Papadat-Bengescu îi dedică chiar un text marelui exilat al Tomisului, intitulat *Pentru Ovidiu*: „... când la ceasul înserării privim micul promontoriu pe care este așezat orașul

Constanța de pe vre-o înălțime – aceea a sufletului contemplativ, sau a vre-unei terase de unde putem contempla departe – gestul cu care acest promontoriu înaintează spre adâncul Mărei pare un gest de melancolie către acest infinit, și de reculegere. Tot așa ne apare gestul de melancolie și de reculegere cu care bronzul ilustrului oaspete al acestor țărături privește undeva departe spre infinitul Mărei sau al problemelor Vieței și Eternității...”¹¹.

Hortensia Papadat-Bengescu, locuitoare discretă a unei urbe aflată atunci în căutarea vocației europene, avea să sintetizeze atmosfera Constanței interbelice printr-o noțiune pragmatică, dar plină de rezonanțe poetice: cosmopolis. Scriitoarea descrie efortul civilizator al începuturilor, remarcând că „toți primarii municipiului Constanța succesiv au fost stăpâniți de mândria rostului ce au, de pasiunea de a îmbodobi orașul; toți trag drumuri largi, fac să crească din piatră și nisip palate și grădini fragede. (...) Poate că doar aici, o parte a interesului, și probabil cea care putea fi dăunătoare, e abstrasă de iubirea pentru orașul Mării, de vecinătatea elementului suveran al apelor”¹².

¹ Marian Moise, *Constanța veche*, Editura Menora, Constanța, 2001, pp.64-65.

² Claudia Millian, *op. cit.*, p. 93.

³ Constantin Cioroiu, Marian Moise, *op. cit.*, p. 174.

⁴ *Ibidem*, pp. 175-176.

⁵ Claudia Millian, *Despre Ion Minulescu*, Editura pentru Literatură, București, 1968, p. 184.

⁶ Michaela Bulgărea, *Interviu cu Cella Serghi*, în revista *Tomis*, anul II, nr. 6, iunie 1967, p. 11, reproduș în Aurel Sasu, Mariana Vartic, *Romanul românesc în interviuri. O istorie autobiografică*, vol. III (R-S), partea a II-a, Editura Minerva, București, 1988, pp. 409-410.

⁷ *Ibidem*, p. 410.

⁸ Anca Dragomir, *Cella Serghi, scriitoarea îndrăgostită de mare*, în *România Liberă*, ediția online din 28 aprilie 2011.

⁹ Constantin Cioroiu, *Litoralul românesc. Ghid sentimental*, Editura Sport-Turism, București, 1981, p. 159.

¹⁰ Hortensia Papadat-Bengescu, *Amintiri dobrogene, Cele trei Crișuri*, Oradea, XVII, iulie-august 1936, p. 102, apud Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928...*, vol. II, pp. 521-522.

¹¹ *Idem*, *Pentru Ovidiu*, *Dobrogea literară*, I, nr. 4, 15 mai 1925, p. 1, apud Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928...*, vol. I, pp. 40-41.

¹² *Idem*, *Amintiri...*, p. 102, apud Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928...*, vol. II, pp. 288, 309.

ÎNSEMĂRI DE ARHIVĂ

Constantin CIOROIU

O prețioasă sursă de informare, pe vremea când mă documentam privind trecutul Constanței, a fost și Direcția Județeană a Arhivelor Statului. Inconvenientul de a funcționa în spațiul insuficient și sumbru al clădirii (fost sediu al Securității în anii '50), de pe str. Ștefan cel Mare, era suplinit de profesionalismul și delicatețea personalului, cercetători și custozi. Răsfoind dosarele arhivei, foile acelea îngălbenite de vreme, scăpate ca prin minune de nenorocirile abătute de-a lungul istoriei asupra urbei pontice, mă cufundam în apele timpului, fascinat de câtă viață cuprindeau, frământările unor epoci apuse, neîmplinirile și nădejtile unor oameni care au fost... Uneori, depășeam cadrul tematicii documentării, notându-mi, cât îmi permitea timpul, și informații mai puțin importante, dar curioase prin ineditul lor.

În Dosarul nr. 1027/1923 al arhivei Tribunalului Județean, o informație mi-a atras atenția:

La 21 martie 1923, Constantin Șăineanu (profesor, publicist, autor de dicționare - fratele reputatului lingvist Lazăr Șăineanu) îl dă în judecată pe dr. Hector Sarafidi, din Constanța, str. Negru Vodă, un personaj cunoscut istoriei locale, pentru că acesta, întocmind un dicționar român - grec („Dicționar - român grec = Lexikon romoyno - ellinikon”, Constanța, Institutul de Arte Grafice „Victoria”, 1922, 533 p.) și folosind pentru aceasta „întreg planul,

vocabularul și întreaga parte lexicală” a Dicționarului român - francez semnat de C.S., cu permisiunea lui C.S., dar cu obligația de a-i plăti, potrivit unei „Declarații” din 29 iunie 1916, drept despăgubire, suma de 500 lei, „o lună după apariția dicționarului” și 500 de lei pentru orice ediție nouă, precum și cu obligația de a aminti, în prefața dicționarului, că a folosit lucrarea lui C.S., nu a plătit, după publicare, decât 500 de lei la cursul din 1922, mult devalorizat, cerând drept despăgubiri suma de 100.000 lei.

Hector Sarafidi s-a apărat, precizând că nu a putut publica dicționarul decât după război. Când a fost surprins de evenimentele anului 1916, s-ar fi găsit la pagina 144 din prima încercare a ediției, începută la tipografia lui C. Rasidescu. Orașul Constanța a fost ocupat de inamic și autorul pierde, între altele, și manuscrisul. Cheltuieste, pentru imprimare, 4.200 lei. După război, C. Rasidescu a refuzat să reia tipărirea în aceleași condiții, astfel că autorul apelează la D. Marusi din Brăila, care îi propune să o lucreze în regie proprie. Tipărirea l-a costat până la 6 iunie 1922, 120.000 lei, din care 40.000 lei numai hârtia (în condiții de hiperinflație). D. Marusi confirmă că a primit 120.000 de lei pentru tipărirea a 3.700 de exemplare. Tipărirea s-a realizat la Constanța, la o imprimerie aflată, probabil, tot în proprietatea lui Marusi. Este interesant de remarcat că, înainte de a primi mandatul de 500 de lei (la cursul antebelic), pe care-l va retrimite la expeditor, Constantin Șăineanu îi scrie lui H.S.: „Am primit un exemplar din dicționarul român - grec al Dv. și vă mulțumesc. Este elegant tipărit și se prezintă foarte bine. Nu pot decât

să vă felicitez pentru această frumoasă lucrare care va aduce, sunt sigur, servicii reale atât românilor cât și grecilor, în raporturile lor de tot felul”.

Numai că editarea dicționarului s-a dovedit o afacere proastă pentru amândoi, desigur din pricina vremurilor neprielnice. S-au vândut puține exemplare, autorul nereușind a-și acoperi cheltuielile și nici a-și onora datoria față de C.Ș. la cursul zilei.

Iată lista vânzărilor la câteva librării:

- Cartea Românească - București: din 62 de ex. a vândut 8 ex.;
- Socec - București: din 60 de ex. a vândut 16 ex.;
- Librăria Alba Iulia din Constanța: a vândut în curs de un an 4 ex.;
- Librăria Macri din Constanța: a vândut 10 ex.;
- Librăria Alexandru Teodorescu (nu se specifică localitatea): a vândut 3 ex.;
- Librăria Viitorul din Brăila: din 12 ex. a vândut 4.;
- Librăria Hestia din Brăila: a vândut 4 ex.;
- Librăria Nouă din Galați: din 40 de ex. a vândut 8 ex.;
- Librăria Națională din Galați: din 50 de ex. a vândut 9...

Unele librării n-au vândut nimic...

„Cărțile își au destinul lor”, spuneau cei vechi („Habent sua fata libelli”), dar au și o istorie a apariției lor, a drumului de la idee la text, apoi a transpunerii textului pe un suport multiplicabil, spre a fi pus la dispoziția unui public. Un traseu adesea complicat, dureros, rar cunoscut și de cititori...

*

În arhiva Curții de Apel Constanța (Dosar nr. 624/1936) mi-a atras atenția un document ce privește o familie de mare rezonanță în istoria României, familia Rosetti. Aici se află arborele genealogic al acesteia, începând cu anul 1600. Deși mai puțin important pentru documentarea mea, mi-a stârnit curiozitatea motivul pentru care a fost depusă la Curtea de Apel respectiva genealogie. Despre ce este vorba?

La 6 noiembrie 1936, generalul Radu Rosetti (participant la Războiul 1916-1918, director al Muzeului Național, în perioada 1931-1940, ministru al Educației Naționale, între 1941-1943, academician, autor a numeroase lucrări științifice), împreună cu Ion Rosetti Bălănescu, printr-o cerere adresată Ministerului de Justiție, contestă doctorului (medic) Ion Rosetti, din Bazargic, dreptul de a purta acest nume. Ei motivează: „Familia noastră, veche de peste 300 de ani, a jucat un rol însemnat, dând Țării, în afară de doi Domnitori și un număr mare de înalți dregători. Genealogia familiei Rosetti este lămurită de la 1600 până azi în toate ramurile sale, ai cărui descendenți direcți suntem și nu cunoaștem pe dl. dr. Ion Rosetti drept rudă. Ne rezervăm în mod formal dreptul de a produce orice acte și a face orice dovezi în vederea stabilirii filiațiunii și genealogiei noastre, precum și a importanței istorice a familiei noastre”. În continuare: „Nu se poate să se consacre uzurparea unui nume istoric și protestăm contra acestei uzurpări prin prezenta cerere, rugându-vă Domnule Ministru să binevoiți a-i da curs legal spre a se proceda la revizuirea numelui D-lui Dr. Ion Rosetti, care urmează să-și reia numele de origine”.

Drept avocat, pentru a le apăra interesele, cei doi îl numesc pe Scipio Vulcan (fiu al publicistului și scriitorului Petru Vulcan) fost, o vreme, primar al Constanței. Numai că doctorul din Bazargic demonstrează, cu acte în regulă, de necontestat, că numele îl are moștenit de la tatăl său, Ghiță Rosetti, din Ploiești, comerciant.

Astfel stând lucrurile, Curtea de Apel Constanța, către care ministerul a înaintat cazul spre judecare, prin Decizia nr. 119 din 1938, respinge contestația lui Radu Rosetti și a lui Ion Rosetti Bălănescu, obligându-i să plătească „intimatului dr. Ion Rosetti suma de 2000 de lei”...

Continuăm călătoria prin publicațiile aflate în Colecțiile Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” din Constanța cu povestea „Mătâniilor lui Hagi-Mursel”, semnată de învățătorul Ion Lolu și publicată în revista „PONTICE” (P I 817), An I, nr. 1, 1939. În perioada interbelică, Ion Lolu a făcut parte dintr-un grup de învățători foarte activi ca publiciști. A colaborat cu publicații culturale importante din Dobrogea: „Cronica literară”, „Litoral” (1939-1943), „Revista dobrogeană” etc.

Revista „PONTICE” poate fi citită integral în Biblioteca digitală de pe site-ul Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța, la secțiunea Periodice.

Recomandări din publicațiile periodice

„MĂTĂNIILE LUI HAGI-MURSEL”

Ionuț DRUCHE

„Faptul acesta, al așezării geografice și al calendarului istoric, este semnificativ pentru descifrarea culturii românești”, afirma într-un articol Eugeniu V. Haralambie. Publicistul considera că, această cultură rămâne interesantă nu numai prin valoarea ei intrinsecă, ci și prin pitorescul care a alcătuit-o: „Aici, în cruce de drumuri continentale, și-au dat întâlnire culturi și civilizații diferite, care ne-au influențat mai mult sau mai puțin, în directă proporție cu puterea neamului care aducea și susținea, deci, acea cultură sau civilizație.”

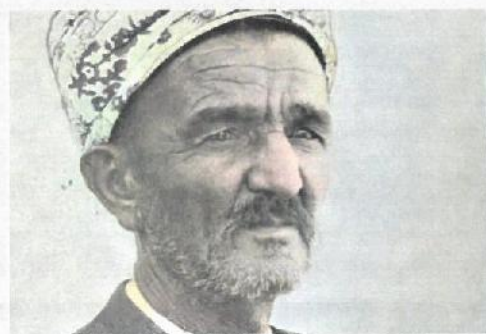
Revenind la povestea mătâniilor lui Hagi-Mursel, autorul nu precizează locul sau timpul în care se petrece. Totuși, acesta lasă să se înțeleagă câteva detalii. Scena ar avea loc într-un orașel din Dobrogea, așezat în apropierea unei ape.

„Pe bătrânul librar turc, Hagi-Mursel, natura l-a clădit dintr-o serie de contraste. Statura înaltă îl ridică mult deasupra tuturor câți se strecoară înghesuiți, în zilele de târg, prin fața prăvălioarei sale. Fizionomie severă ca la unele sculpturi moderne: barba albă, tunsă mărunt, îi încadrează un obraz ca o petală de migdal,

tăiată parcă din lovituri de daltă. Dacă își apleacă privirea asupra ta, vei fi inundat de o lumină albastră ca un cer al melancoliei”.

Mătâniile mele, de care, poate, lumea râde... înțelesul lor și viața mea... tot una

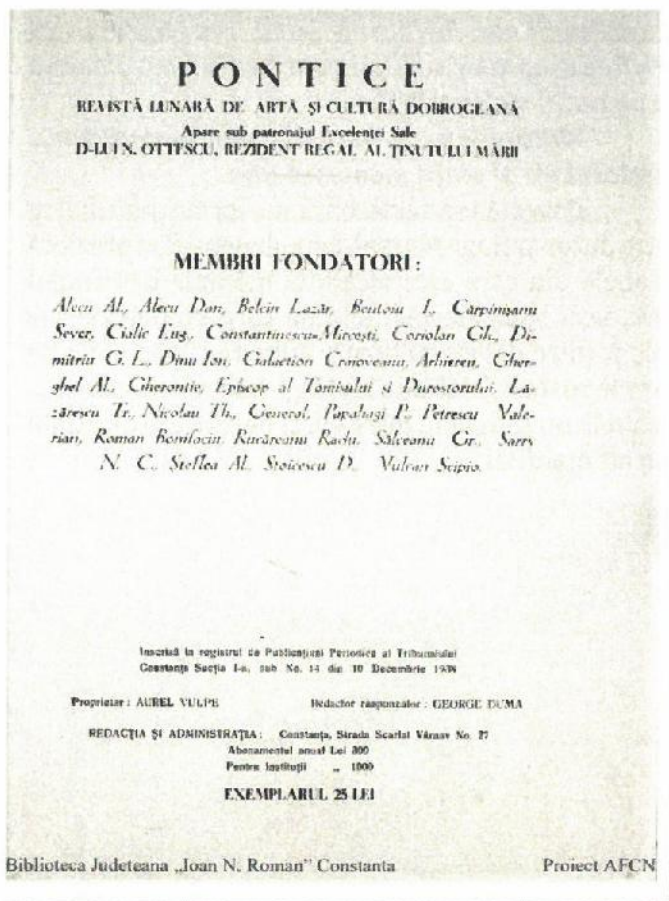
Povestea se desfășoară sub forma unui dialog între autor și Hagi-Mursel, iar subiectul îl reprezintă boabele din care este alcătuită mătania bătrânului turc, acel șirag de mărgel pe care credincioșii le trec printre degete pentru a număra rugăciunile pe care le rostesc. Mătania lui Hagi-Mursel era diferită. Boabele nu semănau între ele și fiecare era alcătuită din alt material:

„Mătâniile lui Hagi-Mursel au fost totdeauna o curiozitate pentru mine, continuă autorul. Pe o curelușe subțire, mai lungă decât ar fi nevoie, sunt înșirate, într-o ciudată rânduire, o mărgelă de sidex, una de os negru, alta de aur lângă una de piatră verzuie, urmată de o alta din lemn de cireș, alături de o mărgelă de pământ ars și smălțuit, apoi una din piatră roșie de Mecca și ultima de argint. Șiragul acesta mi s-a părut o fantezie lipsită de gust la un om ca Hagi-Mursel, oriental fără excentricități, suflet cultivat cu miezul unei literaturi plină de poezia și farmecul meditațiilor islamice”.

Bătrânul turc ascundea în aceste boabe de mătanie, însă, înțelesuri pe care nu dorea să le împărtășească nimănui. Abia pe patul suferinței, interlocutorul avea să afle povestea fiecărei boabe în parte:

„- Tinere prieten, îți voi risipi nedumerirea. Vei cunoaște câte ceva din viața mea, deși socotesc lucru fără rost. Totuși... Mătâniile mele, de care, poate, lumea râde... înțelesul lor și viața mea... tot una. Viața mea...

la fel. Acestea pe care le vezi au înlocuit pe cele vechi, boabă cu boabă. S-au adunat aici odată cu marile schimbări ale vieții mele, fiecare cu povestea, cu sufletul și cu înțelesul ei”.

Piatra roșie din șirag înseamnă pelerinajul la Mecca

Și astfel Hagi-Mursel începe să povestească semnificația fiecărei boabe de pe șirag. Pentru azi, vă prezentăm doar înțelesul uneia dintre ele. Întregul articol poate fi citit integral în Biblioteca digitală de pe site-ul Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța, la secțiunea Periodice, revista „PONTICE” (P I 817), An I, nr. 1, 1939.

„Piatra roșie din șirag înseamnă pelerinajul la Mecca (n.r. în urma pelerinajului, Mursel a primit și prenumele de Hagi, dat tuturor celor care ajung la locurile sfinte). Un bun musulman trebuie să îl facă. În viața unui credincios al Islamului, Hagialâc este un eveniment de seamă; cei care îl fac, își împart, prin el, viața în două: înainte și după Hagialâc. Eu am fost bucuros să-l pot face acum sărac. (...) Mi-am luat mantaua sfântă a pelerinului și m-am depărtat însoțit de privirile buneii Mirem și ale micului meu Emin. În

drumul meu, cu adevărat cea mai bună merindă a fost pietatea. Am văzut locul unde Profetul și-a rostit înțelepciunea. (...) fericirea mea creștea pe măsură ce mi se deschideau acolo tâlcuirile credinței noastre. (...)

În piatra aceasta de Mecca, în jocul turbure și însângerat al apelor sale, care se limpezesc în razele soarelui, văd cugetul meu limpezit, după ce a căzut pe el raza înțelepciunii”.

*Fotografia din deschiderea articolului este cu rol ilustrativ. Sursa: „1878-1928. Dobrogea Cincizeci de ani de viață românească”, colecția Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman”, pg. 250, „Turc din jud. Durostor”.

Foto:

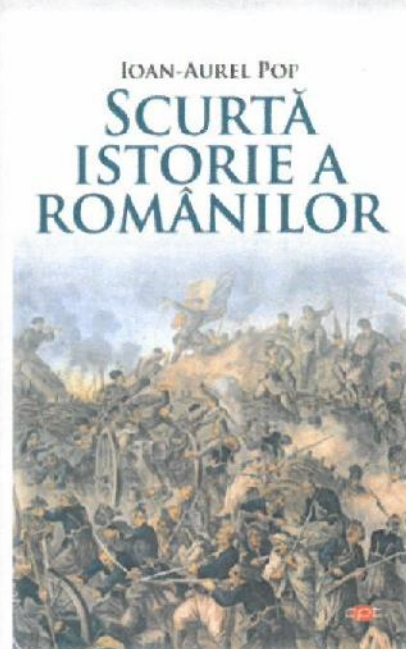
PONTICE, An I, No. 1, ianuarie 1939

Colecția Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța

recenzii

SCURTĂ ISTORIE A ROMÂNILOR*

Gelu CULICEA

Ioan-Aurel Pop s-a născut în localitatea Sântioara, județul Cluj, la 01 ianuarie 1955. După absolvirea studiilor liceale, va urma cursurile Facultății de istorie a Universității Babeș-Bolyai, din Cluj-Napoca, terminând ca șef de promoție. În 1989, va obține titlul de doctor în istorie. În 1996, devine profesor universitar. Între anii 1993-2018, va avea funcția de Director al Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române, iar între anii 1994-1995, va fi Directorul Centrului Cultural Român, din New York. Din anul 2010, devine membru titular al Academiei Române, iar din 2018,

va fi ales Președinte al Academiei Române.

În anul 2019, apare, la Editura „Litera”, lucrarea „Scurtă istorie a românilor”. Din introducerea acesteia, aflăm câteva idei despre necesitatea apariției acestui volum, în contextul în care „unii cred că, la începutul mileniului al-III-lea, aplecarea asupra trecutului nu mai are vreo justificare și că ar fi mai bine să ne concentrăm asupra prezentului și viitorului, iar alții, dimpotrivă, arată cu mărturii solide că istoria continuă să fie un fel de învățătoare a vieții, că fără temelia trecutului nu se poate construi prezentul și nici pregăti viitorul”. Între aceste păreri opuse, afirmă autorul, sunt o multime de

opinii intermediare, interesante, importante și unele frumos exprimate. Totuși, „o comunitate care nu știe sau refuză să știe ce au făcut înaintașii săi, ajunge bolnavă și se stinge treptat”.

Așadar, pe parcursul lecturării cărții, ni se clarifică înțelesul unor nume și realități; Români și România, cum se văd românii pe ei înșiși, cine erau daco-geții, formarea limbii și a poporului român, Evul Mediu românesc, prima Unire făurită de Mihai Viteazul, Epoca fanariotă, Epoca luminilor, unitatea națională și făurirea României moderne, România interbelică și problemele ei, România în cel De-Al Doilea Război Mondial, Epoca totalitarismului comunist, Anul 1989 - noua libertate, speranțe, visuri și dezamăgiri.

Volumul cuprinde, la sfârșit, o bibliografie, precum și câteva referințe critice semnate de Ioan Bolovan, Dan Berindei, Angela Martin, Irina Petraș și Marta Petreu. Considerăm lucrarea mai mult decât necesară tinerei generații, care, ocupată și preocupată mai mult de lucruri de necesitate imediată, ignoră voit sau din neștiință istoria românilor - cartea de căpătai a unei națiuni.

În încheiere, un citat al Martei Petreu: „Ioan-Aurel Pop are pur și simplu o atitudine echilibrată, el consideră românii o națiune normală, cu defecte și calități cum are toată lumea și cu posibilități firești de evoluție. Nici nu trebuie să fim altceva decât un popor, respectiv o națiune, în rând cu lumea”.

* Pop, Ioan Aurel, *Scurtă istorie a românilor*, Editura Litera, București, 2019

23 Aprilie

Ziua Internațională a Cărții și a
Dreptului de Autor
Ziua Națională a Bibliotecarului

BIBLION
ISSN 1221 - 8855

Revista Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța
Redactori: CORINA APOSTOLEANU, AIDA POPOVICI,
ȘTEFAN PLEȘOIANU